

Spire's innspill til Etikkinformasjonsutvalget

Spire takker for muligheten til å gi innspill til Etikkinformasjonsutvalget sin utredning av en lov for etikkinformasjon. Vi mener at dagens handelssystem er uoversiktlig og fører med seg for mange negative konsekvenser. En lov om etikkinformasjon er nødvendig for å styrke de demokratiske prosessene knyttet til handelssystemet, slik at handel blir både miljømessig og sosialt bærekraftig. Loven er også nødvendig fordi den vil styrke forbrukernes makt og evne til å ta informerte valg. På sikt kan loven også bidra til en mer rettferdig verdenshandel.

I tillegg til å få på plass en lov må Norge sørge for god implementering, og sikre at produksjon som involverer norske bedrifter er forankret i både menneskerettighetene og prinsippet om bærekraftig utvikling. Forbruk skal ikke bidra til utnyttelse av mennesker og miljø, det er derfor viktig at det er åpenhet i verdikjedene slik at både næringsliv og forbrukere kan ta bærekraftige valg.

Vårt innspill tar høyde for å svare på de tre spørsmålene sendt ut i forkant:

1. Hvilke hensyn taler for og mot en etikkinformasjonsplikt?
2. Hva slags informasjon bør omfattes av en eventuell etikkinformasjonsplikt?
3. Hvordan bør informasjonen gjøres tilgjengelig?

1. Vi mener Norge trenger en etikkinformasjonslov fordi:

Det vil gi forbrukere og bedrifter bedre innsikt i hvordan varene og tjenestene man daglig kjøper er produsert. Det er idag en stor og stadig økende bevissthet blant den norske befolkningen om viktigheten av å ta vare på naturen og verne om menneskerettighetene. Mange bedrifter og privatpersoner ønsker å bidra til produksjon som ivaretar disse hensynene. Dessverre er det svært vanskelig å orientere seg om hvorvidt et produkt er produsert etisk og bærekraftig, da det ikke eksisterer noen form for informasjonsplikt for selskapene. Ved å innføre en etikkinformasjonslov vil man tydeliggjøre hva som menes med etisk produksjon og hvilken krav bedriftene må oppfylle. Informasjon om produksjon vil bli lettere tilgjengelig for både forbrukere og selskaper, noe som gjør at man i mye større grad kan utnytte forbrukermakten. Dette kan på sikt virke som et insentiv for næringslivet til å forbedre sin praksis.

Å skape felles spilleregler kan bidra til å skape konkurransefordeler og dermed belønne de som tar ansvar. Vi har alle et ansvar for å sikre at naturen blir beskyttet og at menneskerettighetene blir etterlevd. Men dette er ikke noe som kan overlates til enkeltindividene alene, og det er nettopp derfor en etikkinformasjonslov håndhevet av staten er viktig.

2. Hva burde inkluderes i loven?

Loven må gjelde for alle virksomheter, inkludert utenlandske selskaper registrert i Norge. Den må også gjelde for offentlig sektor. Videre må den dekke alle former for produksjon, dette inkluderer også tjenester.

Virksomhetene må pålegges å rapportere om deres retningslinjer som må omfatte både arbeider- og menneskerettigheter i tillegg til miljøkonsekvenser. Konkret informasjon som Spire mener må rapporteres om er:

- Opprinnelsesland og by knyttet til (sentrale) produkter
- Lokale og internasjonale leverandører (helst adresse til hver enkelt leverandør).

- Produksjonens forutsetninger og innsatsmidler?
- Eventuelle sertifiseringsordninger, samt en redegjørelse av disse.
- Oversikt over hvilke inspeksjoner/undersøkelser virksomheten har gjort hos sine leverandører på følgende områder: barnearbeid, fagforeningsmuligheter, lønnsforhold, arbeidstider, kontrakter, utslipp av gass og kjemikalier, og helsekrav.

Et godt eksempel er Patagonia, som deler informasjon om leverandører for hvert enkelt produkt + aspekter ved hvert enkelt materiale:

- <https://eu.patagonia.com/no/en/corporate-responsibility.html>
- Oversikt over alle materialer: <https://eu.patagonia.com/no/en/materials-tech.html>

Bestillingen fra Stortinget uttrykker tydelig at det ønskes at dagens informasjonstilgjengelighet skal betydelig endres og forbedres. Anmodningen åpner også for at informasjonsplikten skal etterleves av andre enn forbrukere og organisasjoner. Det er bedt om en redegjørelse for hvordan denne informasjonen kan sikres til, ikke overlates til forbrukere og organisasjoner. Dermed er det viktig at loven adresserer hvordan den skal håndheves. Hva er de rettslige konsekvensene av å ikke etterleve loven? Hvilken instans skal ha ansvaret for å kontrollere at loven etterleves av bedriftene? Etterlevelse av loven kan ikke overlates til sivilsamfunnet.

3. Hvordan burde informasjonen gjøres tilgjengelig?

Alle kravene som er satt i paragrafen ovenfor må omfattes av en informasjonsplikt til norske myndigheter. Spire foreslår at det blir et krav om at alle små bedrifter må rapportere som et note-tillegg til sitt årsregnskap. Større bedrifter må rapportere i sine årsberetninger. Det er viktig å sikre at informasjonen er lett tilgjengelig for myndighetene, bedrifter, organisasjoner og forbrukere.

Man kan også vurdere å implementere løsninger tilsvarende smilefjesordningen for restauranter. Scoren som bedriften får, og begrunnelsen må publiseres på bedriftens utsalgssteder, altså i butikk og/eller på internett. Denne informasjonen må, på lik linje med smilefjesordningen, være lett tilgjengelig for forbrukere og andre interessenter som media og organisasjoner.

Til slutt: Vi mener at det er fullt mulig for næringslivet og offentlig sektor å både samle og dele informasjon om egne produksjonsmønstre og leverandørkjeder. Det er også fullt mulig å endre disse til det bedre for mennesker og miljø. Det nytter ikke gjemme seg bak unnskyldninger som at «vi har tusenvis av produkter i sortimentet, og det er håpløst å få oversikt over alle ledd». Hensynet til menneskerettigheter og miljø må tas på alvor nå!

Spire takker for oppmerksomheten og ønsker ekspertgruppen lykke til videre med arbeidet og utredelsen av etikkinformasjonsloven.

Vennlig hilsen

Handelsutvalget i Spire, ved koordinator Caroline Herlofson